

TEMA 1. ELS ORÍGENS DE L'EDAT MITJANA

1.1. ELS VISIGOTS A HISPÀNIA (pàgines 14, 15, 18 i 19 del llibre)

Exercici 1. Respon les següents preguntes.

- a. Quants habitants tenia el poble visigot?
- b. Quants eren els habitants de la Hispània romana?
- c. Quines circumstàncies van dur als visigots a instal·lar-se a Hispània?
- d. Per què creus que els visigots van aconseguir dominar Hispània amb tanta facilitat?
- e. Després de la conquesta romana de la península Ibèrica, el llatí va substituir les llengües indígenes. Per què no va passar el mateix amb els visigots?

Respostes:

- a. Uns 100.000 habitants.
- b. Uns 5 o 6 milions d'habitants
- c. Els visigots van arribar a Hispània l'any 416 després signar un pacte amb l'emperador romà d'Occident. Els visigots havien d'expulsar tres pobles que havien envaït la península Ibèrica (els sueus, els alans i el vàndals), i a canvi rebien unes terres al nord dels Pirineus. Van expulsar els vàndals i els alans i van arraconar els sueus a la zona de l'actual Galícia, i van passar a controlar un extens territori als dos costats dels Pirineus.
- d. Van dominar Hispània amb facilitat per diversos motius: en primer lloc, perquè tenien una gran força militar; en segon lloc, perquè havien arribat a Hispània com a aliats de Roma; i finalment, perquè van arribar a acords amb els hispans, que van preferir el domini visigot que no pas els possibles atacs i saquejos d'altres pobles germànics.
- e. Els hispans eren molts més que els visigots, i la cultura hispanoromana era més avançada que la visigoda.

Exercici 2. Prepara un mapa sobre la presència dels visigots a Hispània.

Solució:

- a. Hem de pintar amb un color clar el territoris controlats per visigots després de la seva arribada: la major part de la Península (excepte els territoris controlats al nord pels vascons, càntabres, asturs i sueus) i una part del nord dels Pirineus.
- b. Amb un color més fosc hem de repintar els territoris al nord dels Pirineus, que els visigots van perdre després de ser derrotats pels francs l'any 507. Es poden fer línies sobre el color més clar, perquè així es vegin tots dos colors.
- c. Amb un tercer color, hem de pintar els territoris de la Península que els visigots van acabar de conquerir al segle VI (570-588): al nord, el territori controlat pels sueus, al territori de l'actual Galícia i nord de Portugal; al sud, les possessions que els bizantins havien ocupat a principis del segle VI.

1.2. L'IMPERI BIZANTÍ (pàgines 20 i 21 del llibre)

Exercici 3. A partir dels textos i mapes de les pàgines 18, 20 i 21, realitza un mapa amb una llegenda sobre les següents qüestions:

- a. Quins territoris formaven part de l'imperi bizantí a l'inici del govern de l'emperador Justinià (any 527)?
- b. Quins territoris va conquerir l'emperador Justinià al nord d'Àfrica i al sud de la península Ibèrica durant el seu govern (527-565)?
- c. Quin rei visigot va recuperar bona part dels territoris que l'emperador bizantí Justinià havia ocupat al sud de la península Ibèrica?
- d. Quins altres territoris va conquerir Justinià a la resta d'Europa?

Solució:

- a. Hem de pintar el territori en color vermell del mapa de la pàgina 15, excepte la part de Trípoli, les penínsules italiana i ibèrica i les illes entremig d'aquestes. Podem fer-ho d'un altre color.
- b. Amb un altre color, pintem la zona africana de Trípoli i el sud de la península Ibèrica.
- c. Amb un color més fosc que l'anterior repintem amb ratlles les conquestes al sud de la Península de Leovigild entre els anys 570 i 588.
- d. Hem de pintar la península italiana i les illes occidentals del Mediterrani.

1.2 - L'imperi Bizantí, l'imperi romà d'Orient

Dibuixa un mapa i crea una llegenda amb les següents qüestions.

a) Els territoris de l'imperi bizantí al començament del govern del emperador Justinia.

b) Territoris que Justinia va conquerir al nord d'Àfrica i al sud de la península Ibèrica.

c) Territoris recuperats pel rei gotic al sud de la península Ibèrica després de la mort de Justinia.

d) Territoris conquerits per Justinia a la resta d'Europa.

1.3. L'ARRIBADA DE L'ISLAM (22, 23, 80 i 81)

Exercici 4. Realitza un eix cronològic o línia del temps sobre la península Ibèrica entre els anys 400 i 1000 dC.

Situa els anys que apareixen a continuació i elabora un quadre per a cadascun d'ells amb informacions dels textos i mapes situats entre les pàgines 18 i 23.

Any 409. Els sueus, alans i vàndals envaeixen la península Ibèrica.

Any 416. L'emperador romà d'occident estableix un pacte amb els visigots per expulsar els sueus, alans i vàndals de la península Ibèrica.

Any 507. Els francs derroten als visigots i els expulsen de la Gàl·lia (França).

Any 527. Justinià és nomenat emperador de l'imperi bizantí, l'imperi romà d'Orient, i intenta reconstruir tot l'imperi romà.

Any 565. Mor l'emperador Justinià, i acaba la màxima esplendor de Bizanci.

Any 586. Mor Leovigild, rei visigot que va consolidar el poder reial i va conquerir el regne sueu del nord de la Península i va guanyar terreny als vascons i càntabres al sud i als bizantins al sud.

Any 672. Mor el rei visigot Recesvint, que va unificar les lleis del regne.

Any 711. Uns pocs milers de combatents àrabs i berebers ocupen en pocs anys la major part de la península Ibèrica, aprofitant la desorganització al regne visigot.

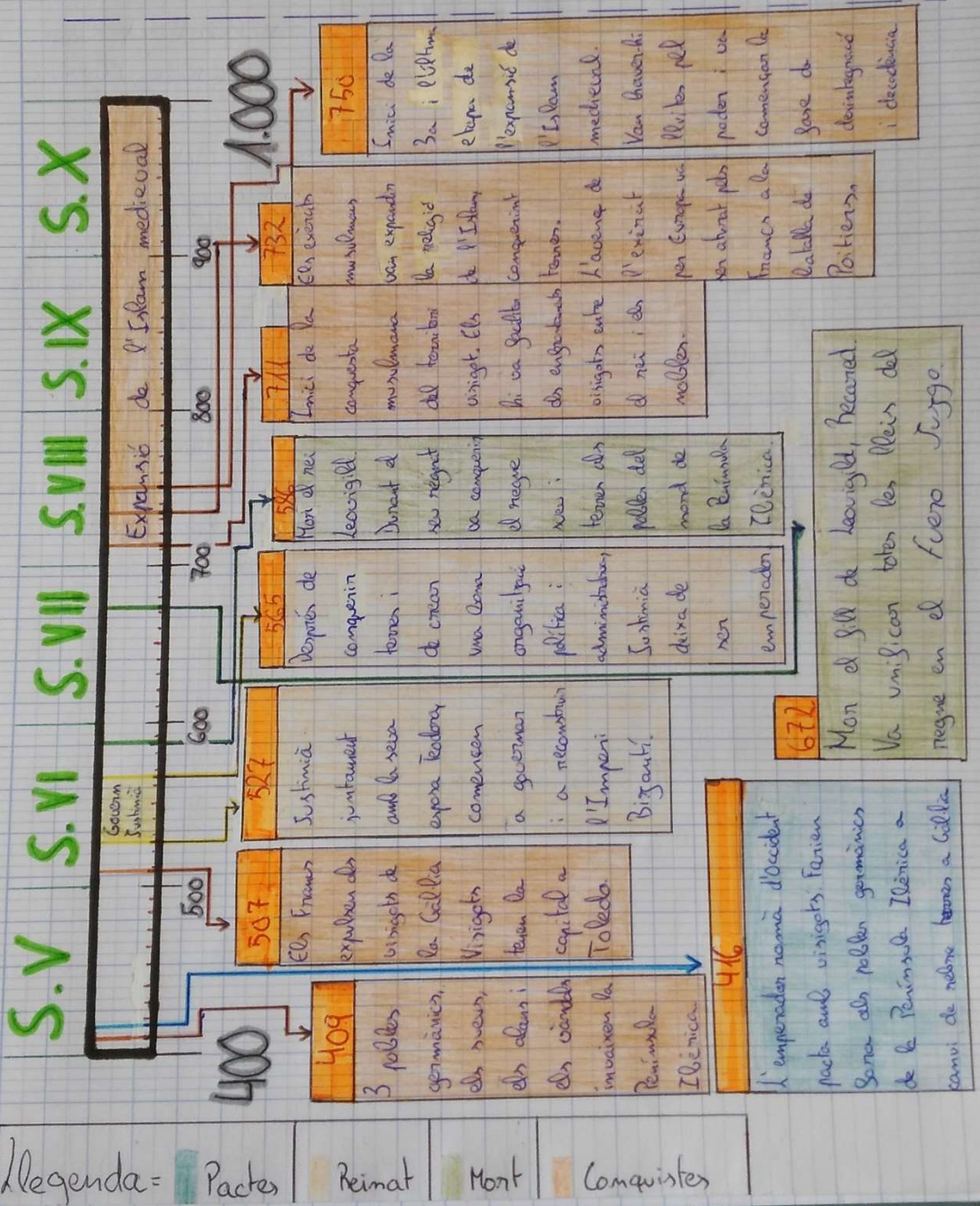
Any 732. Els àrabs i berenars són derrotats pels francs a la batalla de Poitiers i s'atura la seva incursió e territori europeu.

Any 750. Acaba el període del califat omeia de Damasc, durant el qual els àrabs van conquerir una part molt important del nord d'Àfrica i de la península Ibèrica.

1.3. APARICIÓ DE L'ISLAM (p. 22-25)

1. Realitza un eix cronològic sobre la realitat política de la Península Ibèrica entre els anys 400-1.000 amb les següents dates:

409 416 507 527 565 586 672 711 732 750

Exercici 5. Per què creus que els àrabs i els berebers van conquerir amb tanta facilitat la Península entre els anys 711 i 718?

Fes una narració dels fets utilitzant les següents paraules (seguint aquest ordre): milers, milions, desorganitzat, rebels, rapidesa, acords, capitular, respectar (podem canviar els singulars i plurals i les formes verbals)

Resposta (exemple):

Entre els anys 711 i 718, uns pocs milers de combatents àrabs i berebers van ocupar la major part de la península Ibèrica, un territori habitat per uns cinc o sis milions d'hispanovisigots. La victòria dels invasors va ser possible per diversos motius: la seva força militar, la desorganització del regne hispanovisigot, el fet que alguns dels nobles locals fossin rebels al rei Roderic, i els acords als que van arribar els conqueridors amb els hispanovisigots. Molts d'aquests últims van capitular (es van rendir) a canvi que es respectessin les seves propietats i la seva religió.

Exercici 6. Fes un comentari dels dos textos seguint els següents passos.

- Digues si el text és una font d'informació primària o secundària, i situa els fets que es narren en el temps (any o segle) i l'espai (en quin lloc van passar).
- Resumeix en poques frases quin era el context, en aquest lloc i moment. Aquí encara no hem de dir res del text.
- Digues quines són les informacions principals que ens proporciona el text i si complementa-ho amb altres dades.

Text 1. Crònica musulmana de finals del segle VIII, sobre la primera batalla entre els àrabs i els berebers (dirigits per Musa i Tariq) i els hispanovisigots (amb el rei Roderic al capdavant)

Mentre es trobava al nord d'Àfrica, Musa va nomenar cap de l'exèrcit [...] el persa Tariq, perquè anés a Hispània amb 7.000 guerrers, la majoria berebers, perquè hi havia molt pocs àrabs [...].

El rei Roderic, que es trobava a Pamplona, va preparar un exèrcit contra Tariq i es va dirigir cap al sud. Musa va enviar a Tariq 5.000 homes més.

Roderic i Tariq es van trobar a la riba del riu Guadalete. L'exèrcit de Roderic era superior, però les seves ales, dirigides per nobles enemics del rei, van fugir, i Roderic fou derrotat.

Solució del text 1 (exemple):

a. És una font secundària, perquè el text va ser escrit anys després dels fets narrats. Ens parla del que va passar al sud de la península Ibèrica a principis del segle VIII, quan uns pocs milers de combatents àrabs i berebers van conquerir el regne visigot o hispanovisigot.

b. Aprofitant una guerra civil o una gran inestabilitat al regne visigot, els àrabs i berebers van ocupar amb molt poc temps la major part de la Península. La conquesta va ser fàcil per diversos motius: la preparació militar dels invasors, la desorganització dels hispanovisigots, i el fet que molts nobles hispanovisigots van preferir rendir-se i acceptar el domini àrab i bereber a canvi de conservar els seus drets.

c. El text ens parla dels preparatius i del resultat de la primera batalla entre els àrabs i els berebers i l'exèrcit del rei visigot Roderic. El primer exèrcit, que estava format majoritàriament per berebers, era comandat per una minoria àrab. Els àrabs eren musulmans. Entre els berebers hi havia musulmans i cristians, ja que encara feia pocs anys que l'islam havia arribat al nord d'Àfrica. L'exèrcit del rei Roderic era més nombrós, però la traïció d'alguns nobles del seu exèrcit va fer que perdés la batalla.

Text 2. Pacte signat l'any 713 entre l'àrab Musa i l'hispanovisigot Tedomir

En el nom de Déu, clement i misericordiós. Escriptura signada per Abd-al-aziz ben Musa i Tedomir. Aquest darrer capitula amb la condició que no s'imposi domini sobre ell ni sobre cap dels seus, que no se'ls prenguin els seus béns, que no siguin assassinats ni fets presoners, que no se'ls persegueixi per la seva religió, que no es cremin les seves esglésies. L'acord s'aplica a set ciutats: Oriola, Valentila, Alacant, Mula, Bigastre, Ello i Lorca.

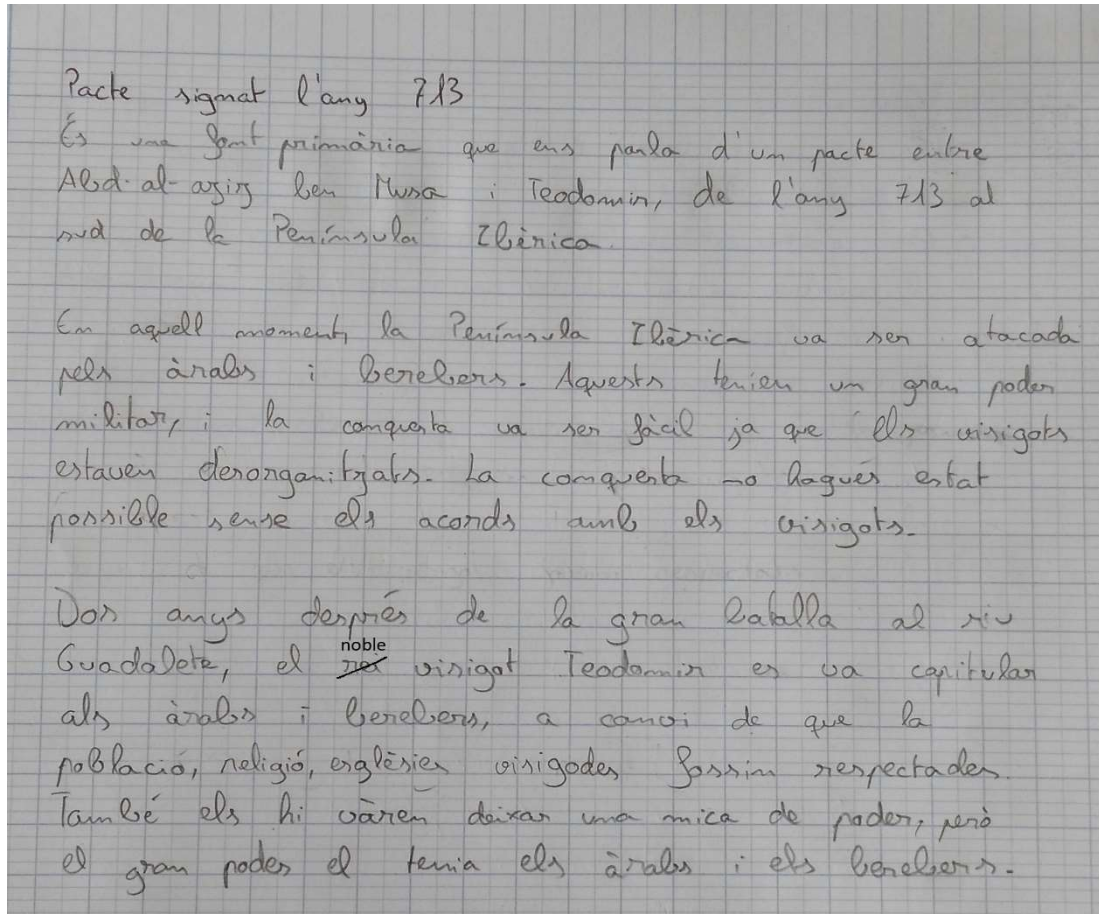

Solució del text 2 (exemple):

a. És una font primària, perquè el text va ser escrit al mateix moment dels fets narrats. Ens parla del que va passar al sud de la península Ibèrica a principis del segle VIII, quan uns pocs milers de combatents àrabs i berebers van conquerir el regne visigot o hispanovisigot.

b. Aprofitant una guerra civil o una gran inestabilitat al regne visigot, els àrabs i berebers van ocupar amb molt poc temps la major part de la Península. La conquesta va ser fàcil per diversos motius: la preparació militar dels invasors, la desorganització dels hispanovisigots, i el fet que molts hispanovisigots van preferir rendir-se i acceptar el domini àrab a canvi de conservar els seus drets.

c. El text ens parla dels acords als que van arribar molts hispanovisigots amb els àrabs i berebers. Els àrabs i berebers conquerien territoris sense haver de lluitar, mentre que els hispanovisigots conservaven les propietats i la llibertat religiosa. Amb el pas dels anys però, molts hispanovisigots van anar adquirint la cultura i la llengua àrabs de manera progressiva.

Exercici 7. Busca informacions a internet sobre el califa Abderraman III.

- a. Busca informacions sobre la seva família (pare i mare, avis i àvies, besavis...)
- b. Busca una notícia de premsa recent que hi faci referència i fes un resum del que diu.

Per fer a casa

1.4. L'IMPERI CAROLINGI (pàgines 26, 27 i 104)

Exercici 8. A partir del mapa de la pàgina 26 del llibre i del primer capítol de la sèrie Comtes (es pot veure a youtube), respon les següents preguntes:

- a. On situaries el poble hispanovisigot que va viure a la Península entre els segles V i VIII dC?
- b. Quines diferències hi havia entre Al-àndalus, els regnes cristians del nord-oest de la Península i la Marca Hispànica?

Respostes:

Per fer a casa